

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Japan om social trygghet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av överenskommelsen med Japan om social trygghet (RP 12/2021 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- direktör Essi Rentola, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Tanja Jaatinen, justitieministeriet
- dataombudsman Anu Talus, Dataombudsmannens byrå
- utvecklingschef Minna Levander, Pensionsskyddscentralen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den överenskommelse om social trygghet som republiken Finland och Japan ingick i september 2019 samt antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i överenskommelsen som hör till området för lagstiftning.

Överenskommelsen gäller den lagstiftning som tillämpas på pensionsförsäkring och arbetslöshetsförsäkring i fråga om personer som rör sig från en fördragsstat till en annan. Överenskommelsen lägger alltså fast vilken fördragsstats lagstiftning som ska tillämpas. Med stöd av överenskommelsen ska arbetstagare som av ett företag sänts ut till den andra fördragsstatens territorium för högst fem år omfattas av det utsändande landets pensions- och arbetslöshetsförsäkring under utlandsstationeringen. Försäkringsavgifterna ska betalas till ursprungslandet, medan det i den stat där arbetet utförs inte tas ut avgifter enligt den statens lagstiftning. En likadan bestämmelse gäller företagare som tillfälligt arbetar som företagare inom den andra fördragsstatens territorium. Överenskommelsen gäller också utbetalning av pensioner från ett land till ett annat, om pensionsstagaren inte längre är bosatt i det land som betalar ut pensionen. Dessutom innehåller överenskommelsen i enlighet med internationell praxis bestämmelser om beaktande av försäkringsperioder, beräkning av pensioner, verkställighet av överenskommelsen och administrativt samarbete.

Betänkande ShUB 8/2021 rd

Överenskommelsen träder i kraft den första dagen i den tredje månaden efter den månad då fördragsstaterna genom diplomatisk notväxling underrättat varandra om att deras respektive konstitutionella krav för ikraftträdandet av överenskommelsen har fullgjorts. I propositionen ingår ett förslag till lag om överenskommelsen med Japan om social trygghet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som överenskommelsen träder i kraft vid en tidpunkt som föreskrivs genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Överenskommelsen avser att säkerställa rätt till pension för personer som flyttar mellan Finland och Japan. Den som på grundval av överenskommelsen har arbetat i det ena landet och återvänt till sitt hemland kan få pension som tjänats in i det land där han eller hon arbetat. Tack vare överenskommelsen kan dessutom dubbla socialförsäkringsavgifter undvikas vid utlandsarbete på den andra fördragsstatens territorium. Också förfarandet för ansökan om pension underlättas. Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte.

Vid utfrågningen av sakkunniga lyftes förhållandet mellan överenskommelsen om social trygghet och EU:s allmänna dataskyddsförordning (förordning (EU) 2016/679, nedan kallad dataskyddsförordningen) fram. Dataskyddsförordningen föreskriver om överföring av personuppgifter även till länder utanför EU. Enligt artikel 45 i förordningen får personuppgifter överföras till ett tredjeland om kommissionen har beslutat att tredjelandet säkerställer en adekvat skyddsnivå. I avsaknad av ett beslut får uppgifter överföras till ett tredjeland på grundval av artikel 46, förutsatt att ett personuppgiftsbiträde har vidtagit lämpliga skyddsåtgärder och att effektiva rättsmedel för den registrerade finns tillgängliga. Enligt artikel 46.2 a i förordningen får lämpliga skyddsåtgärder ta formen av ett rättsligt bindande och verkställbart instrument mellan offentliga myndigheter eller organ.

Enligt uppgifter från social- och hälsovårdsministeriet har kommissionen fattat ett beslut om adekvat skyddsnivå för Japan, men det gäller bara kommersiella aktörer. Följaktligen baserar sig det informationsutbyte med Japan som överenskommelsen kräver på artikel 46.2 a i dataskyddsförordningen, och överenskommelsen om social trygghet är ett rättsligt bindande och verkställbart instrument som innehåller rättsmedel i den mening som avses i bestämmelsen.

Enligt artikel 22 i överenskommelsen får en fördragsstat i enlighet med statens lagar och bestämmelser förmedla de personuppgifter som samlats in i enlighet med lagstiftningen i den staten, om uppgifterna behövs för verkställigheten av överenskommelsen. På grund av dataskyddsförordningen och 206 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) får Pensionsskyddscentralen och arbetspensionsanstalterna lämna ut bara de uppgifter som är nödvändiga för att verkställa de uppdrag som ingår i överenskommelsen om social trygghet. Enligt utredning är de personuppgifter som förmedlas i pensionsansökningar personens namn, födelsetid, adress, information om försäkringsperioder, anställningstid och bankförbindelse. Den institution som avgör rätten till pension begär eventuella uppgifter om hälsotillstånd av den pensionssökande själv och ett pensionsbeslut med pensionsbeloppet sänds bara till den sökande. Formulären för pensionsansökan innehåller enligt uppgift samtycke till utlämnande av uppgifter till en institution i en annan stat som kompletterande rättslig grund för att lämna ut uppgifter.

Betänkande ShUB 8/2021 rd

På de uppgifter som överförs på grundval av artikel 22 i överenskommelsen tillämpas den mottagande statens sekretessbestämmelser för personuppgifter och dessutom överenskommelsens bestämmelser om användning, korrigering och radering samt avbrytande av behandling av personuppgifter. Överenskommelsen förpliktar myndigheterna att skydda personuppgifter för att hindra olaglig eller olovlig åtkomst till dem och för att de inte ska kunna lämnas ut på ett olovligt eller olagligt sätt. Om skyddet av personuppgifter kränks, finns administrativa och rättsliga skyddsåtgärder tillgängliga i fördragsstaterna. Användningsändamålet för uppgifter som lämnats ut på grundval av överenskommelsen beror på artiklarna om tillämpningsområdet och andra materiella artiklar.

I utfrågningen av sakkunniga påpekades det att det varken av överenskommelsen eller av propositionen framgår vilka administrativa och rättsliga rättsmedel den registrerade har till sitt förfogande i det berörda tredjelandet eller om en oberoende part övervakar att överenskommelsen följs. Propositionen hänvisar till Japans lag om skydd av personuppgifter inom offentlig sektor. Enligt uppgifter till utskottet innebär den japanska lagen att personer får tillgång till rättsmedel i Japan i kontakter med offentliga institutioner. Lagen föreskriver om rätt att kontrollera sina uppgifter, rätt att kräva att uppgifter korrigeras och att användningen av uppgifterna avbryts och rätt att överklaga dessa beslut. Vidare har lagen bestämmelser om offentliga myndigheters straffrättsliga påföljder vid kränkningar av bestämmelserna om dataskydd.

Sammantaget och med hänvisning till informationen från social- och hälsovårdsministeriet anser utskottet att bestämmelserna om utlämnande av uppgifter i överenskommelsen med Japan om social trygghet uppfyller kraven i dataskyddsförordningen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner överenskommelsen i proposition RP 12/2021 rd.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 12/2021 rd utan ändringar.

Betänkande ShUB 8/2021 rd

Helsingfors 25.3.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Noora Koponen gröna
medlem Aki Lindén sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Juhana Vartiainen saml
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Petri Huru saf
ersättare Merja Kyllönen vänst
ersättare Mirka Soinikoski gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.